

Det Europæiske Hus

NYHEDSBREV

Nr. 7

7. november 1997

ADRESSER:

DANMARK:

Skyttemarksvej 13,
4700 Næstved.

Tlf. (+45) 55 77 47 27.

Fax (+45) 55 77 47 67.

E-mail:

euro-house@cybernet.dk

ALBANIEN:

The European House,
Rruga Haxha Tasim,
P.O. Box 1726,
Tirana.

Tlf. 00355 42 34756.

RUMÆNIEN:

The European House,
Str. Înfratirii (Siloz),
BI O, SC 1, Et 2, Ap 5,
1100 Craiova.

Tlf./fax:

0040 51 14 55 05

Formand:

Alfred Dam,
Christiansvej 8,
2920 Charlottenlund.
Tlf. (+45) 39 63 43 28.

Fax. (+45) 39 63 43 15.

E-mail:

alfred_dam@cybernet.dk

SOCIALE REFORMER I RUMÆNIEN

For ca. en måned siden afholdtes en konference i Bukarest om "Europæisk politik for fordel for handicappede". Det rumænske handicapministerium var indbyder sammen med det spanske arbejds- og socialministerium og Det Europæiske Hus i Danmark. Rumænerne ledede konferencen, spanierne betalte udgifterne og vi stod for konferencens organisering.

Men denne konference markerede måske en milepæl i rumænsk socialpolitik! Der synes for alvor at være en åbning: fra rumænsk side ønsker man inspiration og vejledning til den udvikling, der skal gennemføres i de kommende år inden for børne- og handicapforsorgen.

I årevis har rumænerne været henvist til at være betragtede på omverdenens vurdering og indsats på et område, som man med rette ikke var stolte af. Det er aldrig let at være genstand for omverdenens kritik af, hvorledes man forholder sig til elementære menneskerettigheder. Det er nærliggende, at man bliver nærtagende og måske også aggressiv overfor selv uafviselig kritik.

Umiddelbart efter begivenhedene i december 1989 så den vestlige verden oprørende billeder i TV og aviser af forholdene på de rumænske børnehjem og institutioner for handicappede og sindslidende. Det var indtryk, der brændte sig fast, og som altså også fik en mangfoldighed af internationale organisationer, ikke mindst EU, men også mange private hjælpeorganisationer til at tage initiativer til nødhjælp. Forholdene var kaotiske på alle samfundets områder. Det var åbenbart, at man havde brug for nødhjælpen - men spørgsmålet var, om denne hjælp kunne danne grundlag for en omstilling af arbejdet på de mange institutioner, som dukkede op og viste sig som *forårde til helvede* for omkring 180.000 børn og unge.

Mens kampen i det politiske system rasede, fik man en rivende inflation, der yderligere bidrog til sammenbrud i virksomheder og den tidligere levestandard og livsformer. Og midt i alt dette stod rumænerne overfor en enorm interesse for forholdene i landet og et uoverskueligt behov for at skulle koordinere initiativer fra udlandet næsten fra den ene måned til den anden. I begyndelsen af 1990'erne var der over 2.000 udenlandske hjælpeorganisationer i gang med et eller andet rundt om i Rumæni- en: organisationer med rent humanitære opgaver og organisationer, som samtidig gerne ville promovere religiøse eller ideologiske idéer.

..... fortsættes side 2

Fra nødvendighed til muligheder (fortsat fra side 1)

Man havde brug for den økonomiske hjælp og for den akutte nødhjælp af fødevarer, hospitalsudstyr osv. Og så måtte diskussionen om idéerne vente. Om nødhjælpen kunne danne grundlag for den fremtidige udvikling, var der ikke tid til at tage stilling til. Hverken hos de udenlandske partnere eller de rumænske myndigheder. Som så ofte blev ydelse af nødhjælp let en absolut midlertidig hjælp, som ikke giver grundlag for at ændre de problemskabende forhold.

De rumænske myndigheder var fremmede overfor at samarbejde med den vestlige verden. Ofte med selvbevidste og til tider politiserende udenlandske organisationer, der havde "de hvide tropehelme" trukket godt ned over ørerne. Begge dele medvirkende til, at mange internationale organisationer blev tvunget ud i situationer, hvor de måtte handle uden at kunne tage centrale og lokale myndigheder med på råd.

Dette er naturligvis ikke en undskyldning for myndigheders brud på de mest basale menneskerettigheder. Det fordrer en reaktion fra omverdenen. Men det siger noget om, at det betyder meget, *hvordan* hjælpen gives.

Derfor er det så meget desto mere beskæmmende, at hovedparten af de internationale organisationer forlængst er rejst fra Rumænien. Der er andre steder i verden, som påkalder sig mediernes opmærksomhed og dermed organisationernes interesse. Selvom den meget akutte nødhjælpssituation heldigvis ikke længere er til stede, er det tankevækkende så mange udenlandske organisationer, der rejste, da udviklingsarbejdets lange, seje træk skulle sættes ind for at skabe varige og holdbare ændringer i børnenes og de handicappedes forhold - ikke mindst på institutionerne. For man kan nu en gang ikke lave grundlæggende forandringer nogensteder på bare 2-3 år.

Mange børn fik glæde og gavn af den højst nødvendige nødhjælp, men nu er hjælpen i de fleste tilfælde ophørt eller er meget tilfældig. Tilbage står de rumænske myndigheder med de mange forskellige nyskabelser, med nogle renoverede børnehjem som naturligvis kan videreføres - men uden de gennemgribende udviklingsforløb, der fører til holdbare forandringer. Derfor også fortsat en fremmed del for det rumænske samfund.

Og mange af børnene er nu blevet unge, uden at der er skabt muligheder for dem til at forlade institutionsystemet til andet end kriminalitet eller prostitution.

Jeg argumenterer bestemt ikke for, at man ikke skulle have gjort noget. Men jeg mener, det er useriøst blot at forlade en anden slags kaos end det, man kom for at hjælpe med. Så er nødhjælpen ikke blevet til udvikling. Selvom mange mennesker *fik varmen*, mens det stod på.

Det Europæiske Hus fik i forbindelse med et nødhjælpsprojekt om institutionsudvikling i Dolj amt (helt tilbage fra 1990) igangsat en udvikling, som har vist sig at interessere de rumænske myndigheder centralt og lokalt som model for en rumænsk socialforsorg - nu 5-6 år senere. Arbejdet fandt sit afsæt i en højst påkrævet udflytning fra et par meget store institutioner. Udflytningen blev gennemført i tæt samvirke med de rumænske partnere. Projektet viste, at disse understimulerede børn og unge, der ellers var diagnosticeret som uhelbredeligt åndssvage, havde et stort udviklingspotentiale - og at det kunne lade sig gøre at lave bedre og billigere tilbud uden for de store institutioner også i de rumænske virkelighed. Et par hundrede børn flyttede således til specialskoler, og et halvt hundrede af dem bor nu i små huse og lejligheder. De går på efg eller har fået arbejde af forskellig art. Og vi slås fortsat med at skaffe midler til at fortsætte arbejdet - som der vil være brug for at støtte i 5-10 år endnu. For så lang tid tager det at lave udvikling!

Lokal involvering er afgørende

Men vigtigst af alt er nok, at de rumænske myndigheder nu er ved at forstå, at en omstilling er nødvendig og ikke behøver at blive mere kostbar end den hidtidige drift af store institutioner. Projektet i Dolj har været med til at demonstrere for det rumænske samfund, at det kan lade sig gøre, at de kan selv, hvis de vil arbejde på tværs af det hidtidige stive bureaukratiske system. Dette lyder måske ikke imponerende, men Rumænien er ikke det eneste land i Europa, som tror at stordrift på institutionsområdet er rationelt!

Hermed er vi tilbage til konferencen i Bukarest. Der er for alvor kommet gang i lovgivningen og ønsket om selv at gøre noget ved socialforsorgen. Inden for det sidste år har den rumænske regering taget en række initiativer, som tydeligt viser, at man ønsker at gennemføre betydelige reformer for at skabe bedre forhold for børns og handicappedes udviklingsmuligheder. Rumænien har således for nylig (på rekordtid) fået vedtaget en lov i parlamentet om børneforsorg, hvor ansvaret og administrationen decentraliseres til amterne. En enorm opgave ikke mindst i betragtning af det hidtidige magtfulde centralstyre og manglende administrative erfaring i amterne på dette område.

Det vil tage tid, og der vil sikkert opstå mange problemer med de lokale myndigheder og på institutionerne, som har været vant til at afvente ordre centralt fra om, hvad der skulle gøres.

Siden 1990 har det faktisk være småt med politiske tilkendegivelser om handicappede og forældreløse børns forhold. Har der endelig været nogen, så har det været som reaktion eller forsvar overfor udenlandsk kritik. Derfor var konferencen en milepæl, fordi den ansvarlige minister var tilstede som mødeleder alle tre dage, og ved at Rumæniens præsident Emil Constantinescu kom og holdt en tale, hvor han på en meget personlig måde understregede det rumænske samfunds ønske om at give handicappede samme livsmuligheder som andre borgere. Socialforsorg kom altså for alvor på den politiske dagsorden.

Mod nye mål

Konferencen var også en milepæl ved at omtale de ikke-statslige organisationer (de såkaldte NGO'er) som en vigtig drivkraft i dette reformarbejde. Af mange grunde klinger "frivilligt arbejde" ikke så varmt hos mange rumænere, der kendte det fra det gamle systems kampagner, hvor det var tvangspræget arbejde organiseret af staten. Når NGO'erne fik en så væsentlig rolle på konferencen i Bukarest var det derfor ret betydningsfuldt. Det var en understregning af det rumænske ønske om at få NGO'er, som det offentlige system kan samarbejde med, men som ikke er en del af dette, og som man ikke bare kan skaffe og vente med. Derfor var det meget spændende, at den rumænske NGO *Helios Foundation*, som er blevet oprettet i Dolj amt i 1993 (som en del af projektarbejdet), og som i et samarbejde med de lokale myndigheder allerede har ansvaret for oprettelse og drift af boliger for tidligere institutionaliserede børn og unge, fik en så fremtrædende placering ved konferencens afvikling som et eksempel på god praksis. Og der findes mange små "knopper" rundt om i Rumænien, som blot venter på at få mulighederne for at blomstre op.

Men konferencen viste også, at Rumænien nu for alvor er interesseret i et samarbejde med udlandet. Umiddelbart efter december 1989 var samarbejdet med udlandet præget af de foregående 50 års opfattelse af udlændinge fra vest: stort set farlige og spioner, der kun vilde Rumænien det dårligt. Samtidigt med en benovelse over den vestlige rigdom. Omkring '94 blev holdningen om "et stort Rumænien" endnu mere udpræget og holdningen til udlændinge tilsvarende mere negativ. Mange udlændinge med "hvide tropehelme" hjalp godt til med at fremme denne kulturelle selvtilstrækkelighed i Rumænien,

som gled over i en lettere depressiv fase i 1996, inden valget og regeringsskiftet.

Men nu er det som om, der er et vist håb om forandringer, selvom der er mange vanskeligheder i dagligdagen. Og det har givet et mere realistisk grundlag for at samarbejde med udlandet. Som altså også kom klart til udtryk på konferencen i Bukarest, hvori deltog repræsentanter fra samtlige 47 amter, ministerier og EU, Tyskland, Spanien, Portugal, Grækenland og Danmark.

I og for sig er der ikke noget mærkeligt i denne proces, som kan genfindes i alle menneskelige grupper, der pludselig befinder sig i en ny kulturudvikling, hvor man med chock-hastighed ser sig konfronteret med andre kulturer. Det kender vi fra indvandrere og flygtninge, der kommer til et nyt samfund. Forunderligt er kun, at det ikke tages med i betragtning, når det som i Østeuropa sker i selve landet, hvor borgerne bliver en slags "flygtninge" i deres eget land, fordi deres samfund forsvinder under fødderne på dem.

Det spørgsmål, som konferencen i Bukarest ikke kunne svare på, var: Vil Rumænien få denne hjælp? Der er jo ikke så meget prestige i at sidde i bagkasket som rådgivere, når det er de ansvarlige myndigheder og lokale NGO'er som får - og skal have - æren af, at deres arbejde lykkes. Og det er jo heller ikke så let at skaffe midlerne, når det ikke er for at afhjælpe rædselsscener vist på fjernsynskanaler og forsider verden over.

Måske Danmark kunne gå i spidsen for denne form for hjælp. Der var en god anledning, da den rumænske udenrigsminister besøgte Danmark.

Hjælp bør ikke blot gives som nødhjælp - den bør også være solidarisk med et lands egne bestræbelser på at skabe udvikling.

Alfred Darr

NYE MEDLEMMER AF FORENINGEN

Vi glæder os i foreningen over hver gang vi modtager en ny indmeldelse, for det er vigtigt at vi bliver flere, ikke mindst betyder foreningens størrelse noget i forbindelse med ansøgninger til fonde m.v..

Derfor opfordres medlemmer igen til at hjælpe med at skaffe nye medlemmer. Brochurer til dette brug kan fås ved henvendelse til kontoret i Næstved. ▣

"FOUNTAIN-HOUSE" OPRETTET I TIRANA

Udbygningen af indsatsen overfor psykisk syge i Albanien er nået et skridt videre. I september måned deltog overlæge Anse Leroy i et besøg i Tirana. Hun besøgte de psykiatriske hospitaler, som er renoveret gennem DEH-projekt, og som senere er støttet med medicinhjælp fra Danmark. Det var Anse Leroy's andet besøg i Albanien. Hun var der i maj 97, hvor hun underviste lægerne på det psykiatriske hospital i brugen af den medicin, medicinalfirmaet Lundbeck havde doneret (4,5 ton alm. antidepressiv og antipsykotisk virkende medicin) til kronisk psyk. patienter.

Ved besøget i september underviste hun hospitalslægerne og andre i, hvor vigtigt det socialpsykiatriske arbejde er, bl.a. de nye initiativer omkring arbejdspladser: at tage sig af haven, male og dekorere bygninger samt dyrkning af mere sportsprægede aktiviteter. Den tilknyttede psykolog fortalte begejstret om, hvilken forbedring aktiviteterne har givet for de indlagte patienter, og Anse Leroy fulgte spørgsmålet op i et foredrag om, hvorvidt det ville være muligt at få de patienter, der ingen pårørende har, til at deltage i yderligere dagaktiviteter - måske døgnaktiviteter - udenfor hospitalet.

Desuden er det lykkedes at få startet Fountain-House-modellen, der handler om, at det er muligt for psykisk syge at klare sig i såvel socialt samvær som i arbejde. Ganske vist i en langsom proces, fordi de psykisk syge først og fremmest skal trænes op til selvværd, identitet og tro på, at ethvert menneske er i stand til at gøre noget nyttigt for andre.

Med særlig støtte fra lederen af Child Development Center Elida Cangonji og chefsygeplejerske Ariana Gazheli fra det psykiatriske hospital blev der den 18.9.97 afholdt stiftende møde og dermed skabt et Fountain House i Tirana. Henrik Haubro, DEH og Anse Leroy blev valgt til henholdsvis formand og næstformand for bestyrelsen.

Fountain House i Albanien er nu en selvstændig NGO'er, der vil påbegynde sin aktivitet 1. november i år. Bl.a. håber bestyrelsen at opnå støtte fra 1998 fra Soros Foundation.

Anse Leroy fortæller, at det alt i alt var meget opløftende at komme til Albanien og mærke, at tilstanden langsomt bedres. Hun tror på, at Albanien er et land med udviklingsmuligheder, selvom det vil tage tid at få noget helt funktionsdygtigt etableret. Men der er enorm lydhørhed, åbenhed og rejselyst; ikke blot til at komme ud af landet, men også for at komme tilbage og bruge det erfarede i landet. □

JULEGAVEINDKØB HOS DEH

Vi vedlægger atter en bestillingsliste til brug ved indkøb af gaveartikler m.v. hos DEH. Vi har ikke glemt, at en sådan også var med sidste Nyhedsbrev, men der er sket mindre rettelser i listen, så derfor er den reviderede udgave med denne gang.

Hvis man ønsker at se varerne, inden køb, er der mulighed for dette på de to stande på Sjælland, se nedenfor. □

**DET EUROPÆISKE HUS
rykker ud på stande**

i uge 47 i HUNDIGE STOR-CENTER
(foran Unibank)

mandag-fredag kl. 10-19 lørdag kl. 10-16

i uge 48 i NÆSTVED STOR-CENTER
(på Midtertorvet)

mandag-fredag kl. 10-20 lørdag kl. 9-16

**VI SÆLGER KALENDERLYS, T-SHIRTS,
BØGER, PLAKATER m.m.**

KOM OG BESØG STANDEN!

Har du lyst til at hjælpe os med at sælge,
så ring venligst til kontoret i Næstved
tlf. 55 77 47 27

Redaktion af Nyhedsbrevet:

Bodil Holvad, tlf./fax 54 85 95 99